

boljševizam kao autoritarni vrhunac ruskog autoritarizma, a Margolin (Margolin) azijski socijalizam vezuje za kolektivizam i apsolutizam kineske i indokineske antiindividualističke tradicije. Ovaj napor nije lišen zanimljivih zapažanja, uprkos tome što socijalizam nije shvaćen višeslojno kao mešavina autoritarizma i modernizacije već pretežno jednostrano kao teroristička totalitarna verzija prožeta novom opasnom utopijom. Kod više pisaca zbornika prepoznatljiv je fireovski modifikovani pristup prošlosti francuskih analista. Korišćena je raznolika građa neujednačene vrednosti: od materijala iz novootvorenih arhiva do sekundarne naučne i publicističke literature. Izabrana bibliografija u knjizi (S. 961-967) sastavljena je skoro isključivo od radova pisanih posle 1989. sa stanovišta "pobednika". Knjiga je snažno odjeknula u javnosti ne samo zbog skandalozne cifre o 100 miliona žrtava komunizma, nego i zbog prirode izlaganja. Na početku treba pomenuti samo dva razloga. Prvi je što knjiga čitaoca ne dovodi u nedoumice diferenciranim zaključivanjem. Naime višeslojna istraživanja politike po prirodi su retko uspešna u političkoj propagandi, jer diferencirani zaključci ne odgovaraju jednostranoj polarizaciji, popularizaciji, demonizaciji ili glorifikaciji složenih pojava. Da bi se postigao politički efekat mora se uprošćavati, a realnost je po pravilu odveć složena i ambivalentna da bi njeno valjano tumačenje služilo samo jednoj političkoj viziji. CKK ne spada u višeslojnu literaturu koja izaziva dileme razlikujući npr. napredne, autoritarne i terorističke segmente složenih političkih pojava, izvornu i reaktivnu prirodu nasilja i sl. I medijska debata podlegla je osnovnom tonu CKK. Tako se rasprava daleko više usredsredila na provokativni predgovor i zaključak redaktora, čija je površna statistika bacila senku na ozbiljnost pristupa pisaca drugih priloga. Drugi razlog velike popularnosti zbornika je mogućnost vrlo širokog korišćenja sadržaja u političke svrhe. Naime, svako pretendovanje na monopol na žrtve obezbeđuje veliki politički kapital jer prećutno traži naknadu u raznovrsnim oblicima. Antikomunizam postaje samorazumljiv ako se pokaže da su komunisti najveće ubice, pa se može koristiti u pravdanju najrazličitijih namera i interesa. Otuda nova viđenja i prerade prošlosti i sporovi oko obima različitih masovnih zločina u istoriji. Poslehladnoratovsku debatu oko Holokausta i zločina komunizma treba shvatiti kao deo opšte borbe za preraspodelu nove moći u svetu između SAD, BRD, Jevreja i drugih na temelju priznanja vlastitih žrtava. Medijska popularnost CKK počiva na zaključcima koji ne izazivaju dileme u pogledu prirode komunizma i širokim i raznovrsnim mogućnostima demonizacije komunizma u različitim zemljama. Nije reč o pravdanju poslesocijalističke stvarnosti kritikom komunističke prošlosti, već više o upozorenju da je totalitarizam preživeo pad komunizma. Danas ga čine posledice socijalizma. Dakle, socijalizam je i dalje odgovoran iako je srušen. Bekstvo od posledica komunizma teže je nego bekstvo od komunizma pisao je pariski publicista Revel (J. Revel). Pored pojma totalitarizam nastaju novi pojmovi kao "crveni holokaust" za oznaku komunističkog planskog ubijanja (Möller 1999) ili "crveni fašizam", kako Margolin naziva režim Pola Pota (Margolin 1999 b, S. 690). Holokaust je postao sinonim svakog nasilja i destrukcije različitog stupnja. U medijskoj trivijalizaciji nova pojmovna kovanica ispražnjena od konkretnog istorijskog sadržaja sve više se koristi na Zapadu za obeležavanje zločina u Sev. Koreji, Bosni, Ruandi i Zairu.

U atmosferi poslehladnoratovskog antikomunizma mogao se očekivati snažniji povoljni medijski odjek knjige, od njenog osporavanja? Dosadašnji tok debate uglavnom je potvrdio ova očekivanja, a naučne kritike nisu mnogo ugrozile idejnopolitički učinak knjige. Ovde bi trebalo objasniti ovaj prividni paradoks i ispitati da li je reč o prekretničkom delu u nauci koje ruši mitove, ili medijskoj skandalizaciji koja je potisnula istorična objašnjenja, samorazumljivom trijumfu istoriografije koju pišu pobednici ili spontanoj smeni epohalne